

УДК 502.175:578:597.2/.5(477.81)

Полтавченко Т.В.¹, к.вет.н., Грицик О.Б.², к.вет.н., доцент,
Парфенюк І.О.¹, здобувач ©
E-mail: Yakovina_ilona@mail.ru

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна.

²Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна

МОНІТОРИНГ ВІРУСНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СТАВОВОЇ РИБИ В ГОСПОДАРСТВАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті подано результати моніторингу епізоотичного стану рибницьких господарств Рівненської області щодо вірусних захворювань риби у 2008 – 2012 рр. Для досліджень використовували дані епізоотичного стану господарств Рівненської області в ці роки, а саме: документи ветеринарної звітності, зокрема Рівненської регіональної державної і районних лабораторій ветеринарної медицини, лабораторій ветеринарно - санітарної експертизи на ринках, результати епізоотологічних та клінічних обстежень рибницьких господарств. В Рівненській області розведенням та виховуванням риби займаються 17 господарств. За період 2008 – 2012 рр. в лабораторіях Рівненської області було досліджено 10406 екземплярів риби, які підлягали вірусологічним дослідженням на весняну віремію коропа, бронхіонекроз, запалення плавального міхура, вірусну геморагічну септицемію форелі. Отже, нами було проведено аналіз динаміки досліджень на ці захворювання і їх результатів в ці роки. Згідно з нашими результатами, на весняну вірусну віремію коропа патологоанатомічно та мікроскопічно досліджено 6855 екземплярів риби. Позитивних результатів в цей період не виявлено. Також, проведені дослідження 2402 екземплярів риб підтвердили благополуччя рибницьких господарств області щодо захворювання на запалення плавального міхура. Аналогічні дані були отримані при аналізі результатів досліджень вищеописаними методами, 821 екземплярів риби на геморагічну септицемію форелі. Дослідження на брахніонекроз проводили тільки в 2008 – 2010 рр., проте хворої на цю інфекцію риби, серед 260 екземплярів виявлено не було. Регулярне проведення лабораторних досліджень на вірусні хвороби риб в комплексі з епізоотологічним обстеженням господарств забезпечує моніторинг і контроль вірусних хвороб риби.

Ключові слова: вірусні захворювання, збудник, ставова риба, дослідження мікробіологічні, іхтіопатологічні, вірусологічні, лікування, лабораторії, моніторинг, господарства.

УДК 502.175:578:597.2/.5(477.81)

Полтавченко Т.В.¹, к.вет.н., **Грицик А.Б.²**, к.вет.н., доцент;**Парфенюк І.О.¹**, соискатель¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно, Украина.²Ровенский государственный гуманитарный университет, г. Ровно, Украина.

МОНІТОРИНГ ВІРУСНИХ ЗАБОЛЕВАНЬ ПРУДОВОЇ РИБИ В ХОЗЯЙСТВАХ РОВЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

В статті представлені результати моніторингу епізоотичного стану рибоводчих господарств Ровенської області по вірусним захворюванням риби в 2008 - 2012 гг. Для досліджень використовували дані епізоотичного стану господарств Ровенської області в ці роки, а саме документи ветеринарної звітності, в частині Ровенської регіональної державної і районних лабораторій ветеринарної медицини, лабораторій ветеринарно - санітарної експертизи на ринках, результати епізоотологічних і клінічних досліджень рибоводчих господарств. В Ровенській області розведенням і вирощуванням риби займаються 17 господарств. За період 2008 - 2012 гг. в лабораторіях Ровенської області було досліджено 10406 екземплярів риби, які підлягали вірусологічним дослідженням на весняну вірусію карпа, бронхіонекроз, запалення плавального бульбашки, вірусну геморагічну септицемію форелі. Ітак, нами був проведений аналіз динаміки досліджень на ці захворювання і їх результатів в ці роки. Згідно нашим результатам, на весняну вірусію карпа патологоанатомічно і мікроскопічно досліджені 6855 екземплярів риби. Позитивних результатів в цей період не виявлено. Також, проведені дослідження 2402 екземплярів риб підтвердили благополуччя рибоводчих господарств області по захворюванню на запалення плавального бульбашки. Аналогічні дані були отримані при аналізі результатів досліджень, описаними вище методами, 821 екземплярів риби на геморагічну септицемію форелі. Дослідження на бронхіонекроз проводили тільки в 2008 - 2010 гг., однак більшої риби на цю інфекцію, середі 260 екземплярів, виявлено не було. Регулярне проведення лабораторних досліджень на вірусні захворювання риб в комплексі з епізоотологічним дослідженням господарств забезпечує моніторинг і контроль вірусних захворювань риби..

Ключевые слова: вірусні захворювання, збудитель, прудова риба, дослідження мікробіологічні, іхтіопатологічні, вірусологічні, лікування, лабораторії, моніторинг, господарства.

УДК 502.175:578:597.2/.5(477.81)

Poltavchenko T.V.¹, PhD, **Hrytsyk A.B.²**, PhD, **Parphenyuk I.O.¹**, competitor¹National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne, Ukraine² Rivne State Humanitarian University, Rivne, Ukraine.

POND FISH VIRUS ILLNESSES MONITORING IN RIVNE REGION FISH INDUSTRY

The article presents the results of the monitoring epizootic status of fisheries of Rivne region for viral diseases of fish in 2008 – 2012. For research used data

epizootic state farms Rivne region in these years., namely documents veterinary reporting, in particular the Rivne regional state and district laboratories of veterinary medicine, laboratories of veterinary - sanitary expertise in the markets, the results of epidemiological and clinical studies of fisheries. In Rivne region in the breeding and rearing fish are 17 households. For the period 2008 - 2012 in the laboratories of the Rivne region was studied 10406 instances of fish, which were subject Virology research at the spring viremy carp, branchinecta, inflammation of the bladder, viral hemorrhagic septicemia trout. So, we carried out the analysis of dynamics of the research on these diseases and their results in these years. According to our results, at the spring viral viremy carp postmortem and microscopically investigated 6855 instances of fish. Positive results are not revealed in this period. Also, studies 2402 specimens of fish confirmed the well-being of fisheries areas the disease, the inflammation of the bladder. Similar data were obtained in the analysis of research results, methods described above, 821 instances fish on hemorrhagic septicemia trout. Studies branchinecta conducted only in 2008 - 2010, but ill fish on this infection, among 260 instances, were not found. Regular laboratory studies on viral diseases of fish in complex with epizootology the farm survey provides monitoring and control of viral diseases of fish.

Key words: *virus illnesses, causal organism, pond fish, microbiological experiments, ichthyological, virological, treatment, laboratories, monitoring, industries.*

Вступ. Серед галузей сільського господарства, які активно розвиваються останніми роками в Україні, є рибництво. Воно має високу ефективність і дозволяє отримувати тваринного білка з одиниці площі більше, ніж у тваринництві. Крім того, затрати на його отримання менші. Тому рибництво є економічно вигідним. Продукція даної галузі, тобто риба, служить джерелом необхідного для людського організму білка, який засвоюється організмом людини в 2-3 рази краще, ніж білки м'яса теплокровних тварин. Велике значення має і риб'ячий жир, що містить вітаміни [1,2].

Проте великий вплив на розвиток цієї галузі сільського господарства мають хвороби, які завдають значних економічних збитків рибницьким господарствам. Особливо це стосується вірусних захворювань, які швидко поширюються, викликають високу загибель риби, вимагають затрат на проведення карантинних і профілактичних заходів [3]. Тому моніторинг вірусних захворювань у кожному регіоні країни є важливим завданням у забезпеченні її благополуччя щодо інфекційних захворювань і виробництва якісної продукції сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз доступних нам літературних джерел показав, що проведені в останні роки лабораторні дослідження, зафіксовані у звітах державних установ ветеринарної медицини, не виявили позитивних результатів щодо низки вірусних захворювань в Україні в 2010-2011 рр. [4]. В той же час є повідомлення, що в рибницьких господарствах України в 2002 – 2011 рр. реєструвались такі хвороби вірусної етіології, як віспа коропів, вірусне захворювання каналного сома [5].

Постановка завдання. Провести моніторинг епізоотичного стану рибницьких господарств Рівненської області щодо вірусних захворювань риби у 2008 – 2012 рр.

Матеріали і методи досліджень. Для досліджень використовували дані епізоотичного стану господарств Рівненської області в 2008 – 2012 рр., документи ветеринарної звітності, зокрема Рівненської регіональної державної лабораторії ветеринарної медицини, районних (міжрайонних) державних лабораторій ветеринарної медицини та державних лабораторій ветеринарно - санітарної експертизи на ринках, результати епізоотологічних та клінічних обстежень рибницьких господарств, які здійснювали фахівці районних та обласних установ ветеринарної медицини, власних досліджень. Використовували методи клінічного і епізоотологічного обстеження, лабораторні методи і статистичну обробку даних.

Результати досліджень та їх обговорення. У Рівненській області розведенням та вирощуванням риби займаються 17 господарств: ВАТ «Рівнерибгосп», СВК «Вікторія», приватне підприємство «Полісся», рибоводно-меліоративні станції «Рівненська» та «Олександрійська», 12 підприємства різних форм власності.

У 2008 – 2012 рр. в Рівненській області було досліджено 10406 екземплярів риби (рис 1.).

Рис.1. Загальна кількість досліджених екземплярів риби за 2008-2012 рр..

З наведених на рисунку даних видно, що в 2008 році кількість екземплярів риби, що були відправлені на дослідження, була найбільшою і складала 3590. Найменшу кількість досліджень 872 було проведено у 2011 році, що майже в 4 рази менше ніж у 2008.

Згідно з матеріалами звітності лабораторій області екземпляри риби підлягають вірусологічним дослідженням на весняну віремію коропа, бронхіонекроз, запалення плавального міхура, вірусну геморагічну септицемію форелі. Тому нами проведено аналіз динаміки досліджень на ці захворювання і їх результатів.

Динаміка досліджень проведених лабораторіями Рівненської області на весняну вірусну віремію коропа в 2008-2012 рр. представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Дослідження риби на весняну вірусну віремію коропа за 2008-2012 рр.

Рік	Загальна кількість екземплярів риби	Патолого-анатомічні дослідження	Мікроскопічні дослідження	Число позитивних результатів
2008	2034	2034	-	0
2009	1744	1744	-	0
2010	1672	1672	-	0
2011	551	551	221	0
2012	854	854	854	0

Як видно з таблиці 1, в 2008-2011 рр. на весняну вірусну віремію коропа досліджено 6855 екземплярів риби. В основному проводились патологоанатомічні та мікроскопічні дослідження. Позитивних результатів в цей період не виявлено.

Динаміка досліджень проведених лабораторіями Рівненської області на брахіонекроз в 2008-2012 рр. представлена в таблиці 2.

Таблиця 2

Дослідження риби на брахіонекроз за 2008-2012 рр.

Рік	Загальна кількість екземплярів риби	Патолого-анатомічні дослідження	Мікро-скопичні дослідження	Число позитивних результатів
2008	119	-	119	0
2009	91	-	91	0
2010	50	50	-	0
2011	-	-	-	-
2012	-	-	-	-

З наведених в таблиці 2 даних можна зробити висновок, що дослідження на цю хворобу в області проводились лише в 2008-2010 рр. за допомогою патологоанатомічних та мікроскопічних досліджень. Всього дослідили 260 екземплярів. Хворої риби на цю інфекцію виявлено не було.

Динаміка досліджень, проведених лабораторіями Рівненської області на запалення плавального міхура в 2008-2012 рр., представлена в таблиці 3.

Матеріали подані в таблиці 3 вказують на те, що проведені патологоанатомічні та мікроскопічні дослідження 2402 проб підтвердили благополуччя господарств щодо захворювання риби на запалення плавального міхура.

Динаміка досліджень проведених лабораторіями Рівненської області на вірусну геморагічну септицемію форелі представлена в таблиці 4.

Таблиця 3

Дослідження риби на запалення плавального міхура за 2008-2012 рр.

Рік	Загальна кількість екземплярів риби	Патолого-анатомічні дослідження	Мікро-скопичні дослідження	Число позитивних результатів
2008	1052	1052	1052	0
2009	886	886	886	0
2010	41	41	41	0
2011	119	119	119	0
2012	304	304	304	0

Таблиця 4

**Дослідження риби на вірусну геморагічну септицемію форелі
за 2008-2012 рр.**

Рік	Загальна кількість екземплярів риби	Патолого-анатомічні дослідження	Мікроскопічні дослідження	Число позитивних результатів
2008	115	115	115	0
2009	142	142	142	0
2010	50	50	50	0
2011	202	202	82	0
2012	110	110	110	0

З даних з таблиці 4 можна зробити висновок, що в період 2008-2012 рр. збудника геморагічної септицемії форелі патологоанатомічними та мікроскопічними дослідженнями у 821 екземплярах риби виявлено не було.

Аналіз актів епізоотологічних обстежень рибницьких господарств, які планово проводяться фахівцями ветеринарної медицини області показав, що в 2008-2012 рр. вірусних захворювань риб на весняну віремію коропа, бронхіонекроз, запалення плавального міхура, вірусну геморагічну септицемію форелі не реєстрували.

Висновки.

1. Рибницькі господарства Рівненської області в 2008-2011 рр. були благополучні щодо весняної віремії коропа, бронхіонекрозу, запалення плавального міхура, вірусної геморагічної септицемії форелі.

2. Регулярне проведення лабораторних досліджень на вірусні хвороби риб в комплексі з епізоотологічним обстеженням господарств забезпечує моніторинг і контроль вірусних хвороб риби.

Література

1. Давидов О.М. Основи ветеринарно-санітарного контролю в рибництві: Посібник / О.М. Давидов, Ю.Д. Темніханов. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2004 – 144 с.

2. Давидов О.Н. Болезни пресноводных рыб / О.Н. Давидов, Ю.Д. Темніханов. – К.: «Ветинформ», 2003. – 544.

3. Микитюк П. Гігієнічні основи виробництва якісної риби продукції в сучасних екологічних умовах / П. Микитюк, П. Нікітін // Ветеринарна медицина України. – 1999. – № 9. – С. 31-32.

4. Петров Р.В. Аналіз епізоотичної ситуації щодо хвороб прісноводної риби заразної етіології в межах України/ Р.В. Петров. – Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Ветеринарна медицина», випуск 7 (31), 2012. – С. 119-123.

5. Мазур Т.В. Епізоотична ситуація з інфекційних хвороб риби в Україні/ Т.В. Мазур, Н.Г. Сорокіна, О.К. Гальчинська, О.Ю. Новгородова, О.Б. Олійник – Наукові доповіді НУБіП, випуск 5(25), 2011. – С. 45-53.

Рецензент – д.б.н., професор Куртяк Б.М.